

Husitská teologická fakulta

Univerzity Karlovy

Státní závěrečná zkouška (bakalářská)

Pedagogika a psychologie

Tematické okruhy:

1. **PG: Zdroje pedagogických informací. Odborné (vědecké, pedagogické) knihovny a informační centra; Pedagogické encyklopedie naše a zahraniční; Pedagogické slovníky výkladové a překladové; Pedagogické ročenky; Pedagogické časopisy, naše a zahraniční; Vědecké instituce zabývající se pedagogikou; Školy, kde se pedagogika vyučuje; Bibliografická norma a její varianty.**

Základní studijní literatura:

PRŮCHA J. *Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru*. 4. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. s. 206–242. ISBN 978-80262-0872-3.

BIERNÁTOVÁ, O. a J. SKŮPA. 2011. *Bibliografické odkazy a citace dokumentů: dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011* [online]. Brno, 2. září 2011. Dostupné z: <http://www.citace.com/soubory/csniso690-interpretace.pdf>.

PS: Charakteristika věkového období pubescence a adolescence (s důrazem na kognitivní, emoční a sociální vývoj).

Základní studijní literatura:

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012, s. 367–471. ISBN 978-80-246-2153-1.

2. **PG: Pedagogika jako věda. Význam studia pedagogické teorie pro pedagogickou praxi; Základní znaky vědního oboru; Předmět pedagogiky; Vztah pedagogiky k jiným vědám; Systém pedagogických věd (základní, hraniční a aplikované disciplíny).**

Základní studijní literatura:

GRECMANOVÁ, H., D. HOLOUŠOVÁ a E. URBANOVSKÁ. *Obecná pedagogika I*. Olomouc: Hanex, 1997, s. 8–39. ISBN 80-85783-20-7.

ŠVARCOVÁ, I. *Základy pedagogiky*. Praha: VŠCHT, 2005, s. 7–13. ISBN 978-80-7080-690-6 (nebo jiné vydání).

PS: Školní inkluze a školní integrace. Žáci se speciálně vzdělávacími potřebami. Přínosy a rizika z hlediska školního, sociálního a regionálního kontextu i z hlediska jednotlivých cílových skupin.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Školní inkluze).

3. PG: Výchova a vývoj člověka. Činitelé působící na formování člověka. Výchovní optimismus. Přeceňování moci výchovy. Výchovní pesimismus.

Základní studijní literatura

ŠVARCOVÁ, I. *Základy pedagogiky*. Praha: VŠCHT, 2005, s. 40–54. ISBN 978-80-7080-690-6 (nebo jiné vydání).

VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky*. Praha: H + H, 2000, s. 37–44. ISBN 80-86022-79-X.

PS: Specifické poruchy učení a chování (SPU, ADD a ADHD). Jejich nejčastější projevy, možnosti nápravy, přístup učitele.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Školní úspěšnost).

Šířeji: VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum. 2005, s. 59–126. ISBN 80-246-1074-4.

4. PG. Obecná pedagogika a obecná didaktika jako vědní disciplíny. Předmět a funkce; Vztah k ostatním pedagogickým a jiným disciplínám; Speciální didaktické disciplíny; Vztah obecné didaktiky a speciálních didaktik.

Základní studijní literatura:

PRŮCHA: J. *Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru*. 4. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. s. 30–35. ISBN 978-80262-0872-3.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999, s. 13–18. ISBN 80-85866-33-1 (nebo jiné vydání).

PS: Diagnostické a autodiagnostické kompetence učitele. Metody kvalitativní. Intervize. Metody kvantitativní.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Osobnost učitele a pedagoga).

Šířeji: ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998, s. 224–246. ISBN 80-85931-48-6.

5. **PG. Český vzdělávací systém. Analýza školského zákona, zejména z hlediska změn, které ho přiblížily obdobným zákonům vyspělých evropských zemí; Analýza problémů našeho nižšího školství po jednotlivých školských stupních; Současný vysokoškolský zákon a jeho změny oproti vysokoškolským zákonům z r. 1990 a 1998.**

Základní studijní literatura:

ŠVARCOVÁ, I. *Základy pedagogiky*. Praha: VŠCHT, 2005, s. 63–84. ISBN 978-80-7080-690-6. (nebo jiné vydání).

Zákon č. 171/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 29/1984 Sb. o soustavě základních a středních škol (školský zákon).

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Zákon č. 343/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb.

Zákon č. 172/1990 o vysokých školách.

Zákon č. 111/1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

Zákon 137/2016, kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb. O vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

PS: Učení - životní význam učení. Specifické lidské druhy učení - jejich základní charakteristiky.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Teorie učení).

Šířej: ČÁP, J. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál. 2013, s. 61–183. ISBN 978-80-262-0174-8

6. **PG: Výchova a vzdělávání ve starověku. Spartská a aténská výchova; Řečtí filozofové o výchově; Situace v době helénismu; Výchova ve starém Římě.**

Základní studijní literatura:

ŠTVERÁK, V. *Dějiny pedagogiky I*. Praha: SPN, 1991, s. 15–38. ISBN 80-7066-351-0.

PS: Poznávání a učení. Vztah žáka k poznání. Učební a kognitivní styly. Efektivní strategie učení. Metakognice.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Teorie učení)

Šířej: ČÁP, J. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál. 2013, s. 61–220. ISBN 978-80-262-0174-8.

7. **PG: Pedagogický systém J. A. Komenského. Období studia a jeho přínos pro další Komenského život (Poklad jazyka českého, Divadlo veškerenstva věcí); Komenského činnost na Moravě (spisy útěšné); Exil, odchod do Lešna (Didaktika česká, Informatorium školy mateřské); Učebnice pro školu latinskou – Dveře jazyků otevřené; Anglie (Pansofie. Via lucis – Cesta světla); Švédsko (Nejnovější metoda jazyků); Uhry (Schola pansophica – Vševědná škola, Orbis pictus); Holandsko (Opera didactica omnia – Sebrané didaktické spisy, De rerum humanorum emendatione consultatio catholica – Obecná porada o nápravě věcí lidských); Hodnocení Komenského díla v různých obdobích.**

Základní studijní literatura:

ŠTVERÁK, V. *Dějiny pedagogiky I*. Praha: SPN, 1991, s. 119–134. ISBN 80-7066-351-0.

PS: Motivace ve škole. Motivační dispozice a motivační procesy. Diagnostika a rozvoj poznávacích, výkonových a sociálních potřeb žáků.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Motivace).

Šířej: PAVELKOVÁ, I. *Motivace žáků k učení*. Praha: UK – Pedagogická fakulta. 2002, s. 12–40. ISBN 80-7290-092-7.

8. **PG: J. J. Rousseau, jeho pedagogické ideje a jejich vliv na pedagogiku 20. století.**

Základní studijní literatura:

ŠTVERÁK, V. *Dějiny pedagogiky II*. Praha: UK, 1991, s. 16–20. ISBN 80-7066-467-3.

PS: Hodnocení ve škole - psychologický pohled. Orientující a rozvíjející formy hodnocení. Vztahové normy. Práce s chybou.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Odměny a tresty).

Šířej: KUSÁK, P. a P. DAŘÍLEK. *Pedagogická psychologie - A*. Olomouc: Univerzita Olomouc. 2001, s. 137–152. ISBN 80-244-0294-7.

9. **PG: J. F. Herbart, jeho pedagogické ideje a jejich vliv na pedagogiku 2. pol. 19. století a 20. století. Filozofická a psychologická východiska Herbartovy**

pedagogické koncepce; Vztah výchovy a řízení; Vyučování a formální stupně; Herbartovský trojúhelník a výchovné vyučování; Význam a problematické stránky Herbartovy koncepce; Herbartismus a reakce na něj.

Základní studijní literatura:

ŠTVERÁK, V. *Dějiny pedagogiky II*. Praha: UK, 1991, s. 40–48. ISBN 80-7066-467-3.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999, s. 99–101. ISBN 80-85866-33-1 (nebo jiné vydání).

PS: Odměny a tresty ve škole. Přínos a rizika. Motivační a informační potenciál odměn a trestů.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Odměny a tresty).

Šířeji: KUSÁK, P., a P. DAŘÍLEK. *Pedagogická psychologie - A*. Olomouc: Univerzita Olomouc. 2001, 176–196. ISBN 80-244-0294-7.

- 10. PG: Alternativní školy, jejich vznik a význam v současné době. Alternativní školy, jejich vznik a vývoj v 1. polovině 20. století; Waldorfská škola; Škola M. Montessori; Jenský plán; Freinetovská škola; Pragmatická pedagogika, J. Deweye, projektová metoda, problémové vyučování, Daltonský plán, Winnetská soustava; Důvody renezanace alternativních škol koncem 20. století; Novodobé alternativy (Zdravá škola, Začít spolu); Přednosti a problémy alternativních škol.**

Základní studijní literatura:

SINGULE, F. *Pedagogické směry a jejich psychologické souvislosti*. Praha: SPN, 1992, s. 7–37. ISBN 80-04-26160-4.

SINGULE, F. *Pedagogické směry 20. století*. Praha: SPN 1966. s. 17–70.

PS: Žák z rodiny neúplné, disharmonické. Psychická deprivace a subdeprivace a její dopad na školní úspěšnost.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Školní úspěšnost a její předpoklady).

Šířeji: VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum. 2005, s. 253–286. ISBN 80-246-1074-4.

- 11. PG: Vzdělávání, jeho cíle a pojetí. Historicko-vývojové proměny cílů, obsahů a funkce vzdělávání; Teorie formálního a materiálního vzdělávání, jejich vznik a soudobé projevy.**

Základní studijní literatura:

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999, s. 27-40. ISBN 80-85866-33-1 (nebo jiné vydání).

PS: Školní zralost, školní připravenost a školní zaostávání. Příčiny, diagnostika, intervence.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Školní úspěšnost a její předpoklady)

Šířeji: VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. 2012, s. 254–260. ISBN 978-80-246-2153-1.

Šířeji: VÁGNEROVÁ, M. KLÉGROVÁ, J. *Poradenská psychologická diagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Karolinum. 2008, s. 307–321. ISBN 978-80-246-1538-7.

- 12. PG: Elementární vzdělávání, všeobecné vzdělávání a odborného vzdělávání. Vztah mezi těmito typy vzdělávání; Technologické vzdělávání jako součást komplexního pojetí vzdělávání všeobecného.**

Základní studijní literatura:

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999, s. 40–48. ISBN 80-85866-33-1. (nebo jiné vydání).

PS: Sociokulturní znevýhodnění. Jeho nejčastější podoby a projevy. Možnosti intervence.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Sociokulturní znevýhodnění)

Šířeji: VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum. 2005, s. 287–328. ISBN 80-246-1074-4.

- 13. PG: Učivo a jeho výběr. Překonávání poznatkového encyklopedismu. Kurikulum a jeho reformy.**

Základní studijní literatura:

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999, s. 63-75. ISBN 80-85866-33-1. (nebo novější vydání).

PS: Sociální a interpersonální percepce. Nejčastější chyby ve vnímání druhých a rizika jejich důsledků.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Vztah „učitel – žák“).

Šířej: ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido. 1998, s 78–106. ISBN 80-85931-48-6.

14. PG: Uspořádání učiva v pedagogických dokumentech. Učební plány; Učební osnovy; Rámcové a školní vzdělávací programy.

Základní studijní literatura:

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999, s. 75–86. ISBN 80-85866-33-1. (nebo jiné vydání).

Národní ústav pro vzdělávání. *Rámcové vzdělávací programy*. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). §4 a §5.

PS: Komunikace mezi učitelem a žákem. Komunikační styly. Verbální a nonverbální komunikace. Chyby v komunikaci.

Základní studijní literatura:

JANOŠOVÁ, P. *Pedagogická psychologie*. Učební text MOODLE. Praha: UK HTF. (Kap. Vztah „učitel – žák“)

Šířej: ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido. 1998, s. 107–132. ISBN 80-85931-48-6 PG15.

15. PG: Vyučování jako celistvý proces. Vztah cílů, prostředků, obsahu a podmínek v procesu vyučování; Vzájemný vztah mezi učitelem a žáky ve vyučování.

Základní studijní literatura:

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999, s. 99–120. ISBN 80-85866-33-1. (nebo jiné vydání).

ŠVEC, V., H. FIALOVÁ a O. ŠIMONÍK. *Praktikum didaktických dovedností*. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 1996, s. 22–31.

PS: Vývojové změny v kognitivních, emočních a sociálních schopnostech žáků v období mladšího školního věku.

Základní studijní literatura:

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Dětství a dospívání. Praha: Karolinum. 2012, s. 261–358. ISBN 978-80-246-2153-1.